

**Křesťanská sociální etika,
charita a diakonie,
ekuména a církve na
Kladně**

Etika

Etika, stručně řečeno, je vědní obor, který se zabývá lidským jednáním. Filosof Aristoteles, který je zakladatelem etiky, dělil lidskou činnost na teoretickou, což znamená poznání, dále na praktickou, tj. jednání, a také na tvořivou znamenající zhotovování.

Etika se týká praktické činnosti, tedy jednání člověka.

Existuje celá řada etik, a sociální etika je jedna z nich. Etiku podle způsobu bádání můžeme rozdělit na metaetiku, deskriptivní etiku a normativní etiku.

Etika

Metaetika je reflexivní badatelský směr. Analyzuje základní etické pojmy, výroky a soudy a zkoumá jejich logickou strukturu.

Deskriptivní etika je empirickou disciplínou, jejímž úkolem je co nejpřesněji (nejexaktněji) popsat rozmanité podoby etických zvyklostí různých kultur. Sleduje, co je určující pro etiku daného národa, kultury či kmene. Co se v nich považuje za morální a nemorální. Deskriptivní etika se omezuje na to, jak se lidé chovají a proč se tak chovají.

Normativní etika se zabývá tím, jak se lidé mají chovat. Její prvky se týkají toho, co má být a ne toho, co je. A to, co má být, je směrodatné, závazné, a tudíž platné (Arthur Rich). Normativní etika má mnoho disciplín.

Sociální etika

Sociální etika se obecně zabývá širokým spektrem institucionálně zprostředkovaného vztahu člověka k jiným lidem a také k životnímu prostředí. Jedinec nachází v instituci možnosti seberealizace, rozhodování pro sebe, prosazování sebe apod. Druzí pro něj nejsou prostředkem jeho egoistického sebeuspokojení, ale účelem jeho jednání; nejsou jeho nástroji, ale partnery pro vzájemné cíle.

Jsme součástí anonymního davu se společným životním prostředím. Odpovědnost tohoto davu je odpovědnost každého jeho člena (individu). Instituce sociální sféry poskytují různorodé společné základny. Sám pojem instituce také chápeme ve velmi širokém významu (školy, nemocnice, sociální zařízení atd.) Dochází k necitlivému zacházení a sabotování společného zázemí, toho cenného „ono“, kterému chybí řeč a jakákoliv schopnost k odporu. Přitom je to součást naší existence.

Křesťanská sociální etika

K pojmu sociální etika jsme přidali pojem křesťanská. Mohli bychom mluvit jen o křesťanské etice. Význam je skoro stejný. Má silný sociální charakter, vychází z přikázání lásky. Předpokládá vztah Bůh – člověk – příroda. Křesťanská etika čerpá z Bible a jejího učení.

S jedním ze základních pojmů nejen křesťanské etiky se setkáváme už v první kapitole Bible (v první knize Mojžíšově): „**Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré.**“ (1. Mojžíšova, kapitola 1, verš 31a)

Svět je dobrý, je domovem pro lidi, zvířata, rostliny, řeky, hory atd. A snaha člověka by měla spočívat v tom, aby svým jednáním udržoval dobrý stav všeho, co je ve světě.

Křesťanská etika vede člověka k zodpovědnosti vůči Bohu, vůči svému druhu a vůči všemu ostatnímu.

Bůh – člověk – příroda

- 26I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“
- 27Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.
- 28A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“
- 29Bůh také řekl: „Hle, dal jsem vám na celé zemi každou bylinu nesoucí semena i každý strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm.“
- 30 „Veškeré zemské zvíři i všemu nebeskému ptactvu a všemu, co se plazí po zemi, v čem je živá duše, dal jsem za pokrm veškerou zelenou bylinu.“ A stalo se tak.
- 31Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. Byl večer a bylo jitro, den šestý. (1. Moj., kap 1)

I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“

Bible jen potvrzuje to, co o sobě víme, že máme výsadní postavení vůči všemu ostatnímu. Člověk jako jediný je myslící tvor, ví o své existenci. Reflektuje svůj život, svoji existenci, umí vědomě korigovat svoje jednání. Má svobodnou vůli, umí se vědomě rozhodnout pro dobro, nebo pro zlo. Umí dotvářet věci a měnit je k obrazu svému. V tom jsme „malí bohové“. Ale...

Člověk umí domýšlet dopad a důsledky svého jednání, proto také jako jediný plně nese zodpovědnost za svoje jednání. Panování, o němž mluví Bible, není o tom, že máme rozhodovat o osudu všeho kolem nás, a vůbec ne svévolně. Je to především o zodpovědnosti. Panovat neznamena ničit, neznamena zneužívat. Je to břemeno. A ten, který člověka ustanovil, má právo s ním zúčtovat. Proto také podle mě pojmy Boží soud, odsouzení a trest mají význam v křesťanské etice.

Člověk má vůči zbytku stvoření delegovanou moc, proto je pro něho důležité, aby měl bázeň před skutečným Pánem (Bohem) stvoření.

Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.

Bůh stvořil člověka podle své představy, aby byl jeho obrazem. Tento Boží obraz se dokonale naplnil v Ježíši Kristu. On je dokonalým představitelem Boha v lásce, milosrdenství a oběti. Ježíš Kristus nám jde příkladem, a my ho můžeme svým jednáním napodobovat.

Člověk je ve své podstatě společenský. Člověčenství jedince se potvrzuje ve společenství s jiným jedincem.

Každý člověk dělá ze mě člověka a potvrzuje moje lidství. Každý můj druh je obrazem Božím, a proto si zaslouží moji úctu.

A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“

Člověk má výsadní postavení, ale také výsadní poslání. Lidský život je vůbec velkým posláním.

Lidé si pořád kladou otázku, k čemu vlastně jsou na světě. Jaký je smysl života? Má život nějaký cíl? Míří člověk někam dál? Tyto otázky ukazují, že člověk není pánem svého života ani osudu. Neví co se sebou. A stává se sám sobě problémem.

Jednou nám možná dojde, proč jsme na světě. Kam míříme, jaký smysl to všechno má. Ale dokud nenajdeme správnější odpověď, jedno můžeme dělat – zachovat svůj druh, a to ostatní podmaňme tak, aby se také zachovalo. Je to velké poslání, a v tomto poslání můžeme nacházet smysl života. A uvidíme, jestli je k tomu nějaká přidaná hodnota.

Pokud podmanění chápeme tak, že budeme všechno ostatní ničit, zjistíme (vlastně už jsme zjistili), že tím ničíme i sebe. Člověk je závislý na svém druhu, tj. na jiných lidech, ale také na všem ostatním. Proto potřebujeme hlavně lásku – k Bohu, k bližnímu a k celému stvoření.

Láska jako stavební kámen etiky

Plodte a množte se znamená také mějte se rádi, přejte si život, velejte jej. Rozmnožte se a neničte se.

A Ježíš to řekl jasně:

„Miluj bližního svého jako sám sebe.“

Láska má být hlavním hybatelem lidského jednání. Vše ať se děje s láskou. Milovat bližního jako sám sebe, vidět v něm sobě rovného, úctyhodný obraz Boží. Člověk má jednat tak, aby bližní byl cílem, tedy dobrým, úctyhodným cílem jednání. Bližní není prostředkem, sobeckým prostředkem.

Díky druhým lidem se stávám člověkem, ale ne tak, že je ponižuji, abych sám vynikal, ale proto, že se v nich vidím, skrze ně poznávám sebe a objevuji svoje lidství – naše společné lidství.

Nekompromisní a radikální Ježíš

43 Slyšeli jste, že bylo řečeno: „Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.“

44 Já však vám pravím: „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují,

45 abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé.“ (Matouš, kapitola 5)

Je-li Bůh Bohem všech a všeho, a ve své velkorysosti uplatňuje princip rovnosti, aspoň my věřící z toho máme vyvodit pro sebe přiměřené a vhodné jednání.

Z Ježíšových slov vyplývá, že křesťan zná pojem nepřítele, ale křesťanská láska neumí nepřítele ignorovat. Ale jaká je praxe? Umíme to? Dokážeme to?

V menší míře se děje aspoň to, že křesťané, když pomáhají, nevybírají jenom své. Pojem bližní je téměř bezbřehý. Takže východisko není, kdo je nepřítel, ale kdo je bližní.

Diakonie, charita, ADRA

Charita je nejznámější pojem, když mluvíme o pomoci pro potřebné. V České republice je známá hlavně katolická charita. A je i nerozšířenější z církevních charitativních organizací.

Evangelická církev provozuje Diakonii, která je druhou nejrozšířenější charitativní organizací v ČR.

Z dalších zmiňme aspoň mezinárodní organizaci ADRA provozovanou Církví adventistů sedmého dne. Vznikla v Americe před více než 50 lety a dnes působí ve zhruba 130 zemích světa. Pomáhá lidem v nouzi při přírodních katastrofách a válečných konfliktech, v třetím světě pomáhá také se vzděláváním a s rozvojovými projekty. ADRA v České republice funguje od roku 1992.

Všechny charitativní humanitární organizace nevybírají své klienty podle náboženství, rasy, pohlaví, politického přesvědčení apod. Znají jenom pojem *bližní*. Nebo neutrální pojem *potřebný/á*.

Vzájemnost, vstřícnost, pomoc bližnímu

7Kdo má dar služby, ať slouží. Kdo má dar učit, ať učí.

8Kdo dovede povzbuzovat, nechť povzbuzuje. Kdo rozdává, ať dává upřímně. Kdo stojí v čele, ať je horlivý. Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.

9Láska nechť je bez přetvářky. Ošklivte si zlo, lněte k dobrému.

10Milujte se navzájem bratrskou láskou, v úctě dávejte přednost jeden druhému.

11V horlivosti neochabujte, buďte vroucího ducha, služte Pánu.

12Z naděje se radujte, v soužení buďte trpělí, v modlitbách vytrvalí.

(Římanům, kapitola 12)

Soužití, vstřícnost, pomoc bližnímu

13 Sdílejte se s bratřími v jejich nouzi, ochotně poskytněte pohostinství.

14 Svolávejte dobro na ty, kteří vás pronásledují, dobro, a ne zlo.

15 Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.

16 Mějte porozumění jeden pro druhého. Nesmýšlejte vysoko, ale věnujte se všedním službám. Nespoléhejte na svou vlastní chytrost.

17 Nikomu neodplácejte zlým za zlé. Vůči všem mějte na mysli jen dobré.

18 Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji.

Katolická charita

Charita Česká republika je právnická osoba úzce spjatá s katolickou církví. Zřizovatelem je Česká biskupská konference. Jejím posláním „*je služba milosrdné lásky církve lidem v ohrožení nebo nouzi bez ohledu na jejich věk, pohlaví, politické smýšlení, rodinné uspořádání, zdravotní stav, sexuální orientaci, sociální a ekonomickou situaci a postavení, jejich příslušnost k etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře.*“ (poznámky z internetové stránky Charita ČR). Byla založená v roce 1919.

Charita Česká republika má přes 300 poboček, které poskytují hlavně sociální a zdravotní služby. Patří do mezinárodní sítě Caritas internationalis. Svou širokou klientelou bez jakýchkoliv rozdílů překonává konzervativní postoje svého zřizovatele.

Její struktura kopíruje církevní hierarchii. Existují farní, biskupská i diecézní charita. V některých pobočkách působí jen pár dobrovolníků poskytujících služby jen omezeně.

Charita ČR má zhruba 7 500 zaměstnanců a 50 000 dobrovolníků. V roce 2011 měla rozpočet 7 746 633 000,- Kč. Tříkrálová sbírka, kterou také sama vykonává, vynesla v roce 2014 celkem 82 725 129,- Kč. V tomtéž roce evidovala 104 569 klientů sociálních služeb a mnoho jiných, anonymních klientů.

Diakonie

Českobratrské církve evangelické

Zřizovatelem druhého největšího poskytovatele sociálních služeb v ČR je ČCE.

Diakonie ČCE „poskytuje a zajišťuje sociální, zdravotní, vzdělávací a pastorační pomoc či péči lidem, kteří se vlivem svého, věku, nemoci nebo osamocení dostali do obtížné životní situace. Zejména jde o pomoc seniorům, lidem s postižením, rodinám s dětmi, lidem v obtížné životní situaci a umírajícím.“

Diakonie ČCE má přes 143 poboček a zařízení, v nichž poskytuje až 182 různých služeb (z toho 7 zdravotních a 17 chráněných dílen). Působí také ve zhruba 10 zemích ve světě, a je součástí Eurodiakonie. Např. v roce 2017 měla přes 29 000 klientů. Zaměstnává více než 2000 lidí a má zhruba 1000 dobrovolníků. Vznikla už v roce 1903. Během komunismu byla v útlumu a v roce 1989 začala plně obnovovat své aktivity a zakládat nová střediska.

Mezi klienty Diakonie v roce 2017 bylo např. 1 522 lidí s postižením, 9 000 ohrožených dětí, teenagerů a rodin, 758 obětí obchodu s lidmi, 4 312 seniorů a nevyléčitelně nemocných. Ve speciálních školách Diakonie bylo v tom roce 440 dětí a žáků. Rozpočet za rok 2017 činil 1 150 682 271,- Kč. Ten je tvořen převážně z dotací, grantů a účelových sbírek pořádaných ČCE.

Diakonie provozuje hospice pro dlouhodobě nemocné, nebo jim poskytuje službu přímo doma.

Pobočka diakonie Církve bratrské

Od roku 2013 působí přímo zde na Kladně Pobočka diakonie Církve bratrské. Nemá stálé zaměstnance, funguje na bázi dobrovolnictví. Nabízí hlavně poradenství, volnočasové aktivity a materiální pomoc v nouzi. Tu v roce 2017 poskytla 20 lidem. A jako církevní organizace nabízí samozřejmě i pastorační a modlitby. Sídlí na adrese Víta Nejedlého 1503 stejně jako sbor Církve bratrské.

Ve výroční zprávě za rok 2017 se mimo jiné píše: „V souvislosti s posláním a rolí Kristovy církve ve společnosti si uvědomujeme, že nemůžeme být lhostejní k životu našich spoluobčanů, kteří se z rozličných důvodů ocitnou ve složité a nelehké životní situaci.“

ADRA, Diakonie, Charita a mnoho podobných dobročinných církevních organizací chápou poslání církve širěji a správně. Křesťanství není jen o šíření evangelia a obracení lidí na víru. Křesťanství je především o lásce k bližnímu a také o vnímání potřebných. Když církve zakládají dobročinné organizace, odpovídají vlastně na výzvu evangelia. Dobročinnost je evangelium v praxi.

Ekumenická rada církví

Ekumena je slovo řeckého původu (*οἰκουμένη*) a znamená obydlenou. Používala se v antice ve smyslu obydlená země. Pojem se vztahoval k celému tehdy známému světu – obydlenému hlavně Řeky. Později se pojem *ekumena* začal používat k označení všech církevních útvarů. V současnosti ekumena znamená sdružení všech křesťanských církví, které v rámci jedné země spolupracují.

Ve většině zemí působí ekumenické rady církví- Dále fungují i mezinárodní sdružení. V Praze sídlí ERC (Ekumenická rada církví v ČR). Její členské církve jsou:

Apoštolská církev, Bratrská jednota baptistů, Církev bratrská, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická, Evangelická církev augsburského vyznání v ČR, Evangelická církev metodistická, Jednota bratrská, Pravoslavná církev v českých zemích, Slezská církev evangelická a.v., Starokatolická církev.

Římskokatolická církev je přidruženým členem ERC. A další církve se nestaly členy, ale jsou pozorovateli: Církev adventistů sedmého dne, Federace židovských obcí v České republice, Armáda spásy, Církev Křesťanská společenství

Ekumena na Kladně

Ekumena usiluje o jednotu, nebo aspoň o sblížení a spolupráci křesťanů z různých denominací. Spolupráce někdy funguje lépe a spontánně zezdola.

Každý rok se koná ekumenický týden modliteb za jednotu křesťanů. Je to celosvětová akce a koná se vždy v lednu.

V Kladně máme velmi dobrou ekumenickou spolupráci. Duchovní z jednotlivých církví se scházejí pravidelně jednou za měsíc, povídají si, modlí se a spolu plánují ekumenické akce a bohoslužby. Kromě již zmíněného lednového týdne modliteb se koná v březnu světový den modliteb, v létě se koná ekumenická bohoslužba na památku M. Jana Husa.

Do Kladenské ekumenické spolupráce se zapojují Římskokatolická církev, Českobratrská církev evangelická, Církev československá husitská, Církev bratrská, Církev adventistů sedmého dne, Církev bez hranic a Bratrská jednota baptistů.

Duchovní zmíněných církví mají mezi sebou přátelské vztahy plné respektu, úcty a bratrské lásky.

Církev bratrská

Říkal jsem minule, že se vrátíme k některým církvím, které jsme nestihli probrat.

První z nich je Církev bratrská. Neměli bychom si ji plést s Českobratrskou církví evangelickou, známou pod zkratkou Evangelická církev.

Církev bratrská vznikala v letech 1860 – 1880, založili ji věřící, kteří toužili po intenzivním zážitku víry a života s Bohem. Tím se řadí k tzv. Evangelikálním církvím. Její první sbor vznikl pod názvem Svobodná evangelická církev česká v obci Bystrá ve východních Čechách. Inspirovala ji Svobodná církev skotská, která tehdy působila v Prusku. A v roce 1880 vznikl v Praze další sbor pod názvem Svobodná církev reformovaná. Oba sbory se spojily v jednu církev a zakládaly další sbory. Po vzniku ČSSR se přejmenovaly na Jednotu českobratrskou. Tím se hlásily k odkazu Jednoty bratrské a české reformace. V roce 1967 vznikl současný název – Církev bratrská.

Církev adventistů sedmého dne

Adventisté jsou celosvětoví. V České republice působí od roku 1890 působením misionáře Antonína Šimona, který přijel z Německa a po dvouleté činnosti založil první sbor v Praze (v roce 1892). Později se církev rozšířila i na Slovensko. V ČR vznikly další sbory v Luži, Liberci, Jablonci, Těšíně a Brně.

V padesátých letech minulého století komunisté zakázali CASD. Ta se přesto vyvíjela dál a po revoluci oficiálně obnovila svou činnost. Dnes se k této církvi hlásí přes 10 000 obyvatel ČR. Má sídlo v Praze.

Adventisté jsou v sociální oblasti velmi aktivní. Viz dobročinnou organizaci ADRA. Mají Dům s pečovatelskou službou a sdružení Život a zdraví, které mimo jiné propaguje zdravý styl života. Adventisté uznávají a propagují vegetariánství.